

zadnje čase. Opozicija, ki dela za popolni odpad od Avstrije, je stopila v obstrukcijo in je preprečila delovanje zbornice. Večina je sklenila nato nov poslovnik, po katerem je bila onemogočena vsaka obstrukcija, ker je dobilo predsedstvo moč, da zabrani debate in odstrani obstrukcionista. Manjšina pa ni hotela pripoznati poslovnika. Prišlo je do boja v zbornici, v katerem so opozicionalni poslanci razbili ministrske sedeže in opustošili zbornico. Bila je nasilna parlamentarna revolucija, proti kateri ni ostalo grofu Tiszi nobeno drugo sredstvo, nego razpust državne zbornice in nove volitve. Pri volitvah je pa liberalna vladna stranka doživela občuten poraz.

Razmerje našega cesarstva do drugih držav pa vodi grof Agenor Goluchowski, potomec stare poljske plemiške rodbine. On je že mnogo let minister. Avstro-ogrsko monarhijo drži v „trozvezi“ z Nemčijo in Italijo; tudi z Rusijo so zadnji čas bolj razmere, zlasti na Bolgarskem postopata obe državi skupno. Ker imata Avstrija in Ogrska skupna ministrstva za finance, za vojaštvo in za zunanje zadeve, je grof Goluchowski tudi predsednik skupnega ministrskega sveta.

František Pravda (Vojtěh Hlinka). 8. decembra je umrl v Hrádku pri Sušici starosta čeških pisateljev, duhovnik Vojtěh Hlinka (psevdonim František Pravda). S Pravdo je odšel v večnost vzor češkega rodoljubnega duhovnika-buditelja, ki je znal s svojim peresom odpreti dušo češkega ljudstva in črpati iz nje lepe slike iz npravnega in preprostega življenja vaškega češkega ljudstva. Doživel je 88 let; in ako pomislimo, da je rajni izgubil že pred nekoliko leti posluš in vid, je bila za njega smrt pravzaprav rešitev. — Pravda se je porodil dne 17. aprila 1817 v mali vasi Nekrasinu pri Henrikovem Gradcu, kjer je študiral gimnazijo; l. 1836. je študiral v Pragi filozofijo, potem na Dunaju in v Pragi bogoslovje. L. 1842. je imel prvo sv. mašo v Pragi na Karlovu. Opravljal je razne duhovniške službe v Jarošovu, Kvilicah in končno je sprejel vzgojiteljsko službo pri grofovski družini v Hrádku pri Sušici (1847), kjer je ostal do svoje smrti. Tu je šele spisal prvo svojo pripovedko „Dvě svatby najednou“, katero je Václ. Štulc l. 1848. objavil v „Blahověstu“ s psevdonimom František Pravda, ker v povesti nastopa kaplan istega imena. In od tistega časa je bil Vojtěh Hlinka pisatelj František Pravda. Zanimivo je, da je Pravda živel v svojem zatišju kakor ruski pisatelj Tolstoj. Ob prostem času je bil mizar, knjigovez in ključar. Ko ga je l. 1897. povodom njegove osemdesetletnice obiskala deputacija „Mája“, društva čeških pisateljev, se je pobahal Pravda tudi s krtačo kot z lastnoročnim izdelkom. — Pravda je spisal celo knjižnico povesti; njih skupno zbirko je izdal zalagatelj J. L. Kober v Pragi v trojni izdaji: za omikance, za ljudstvo in za mladino. Namen Pravdovih povesti je ne le zabavati, ampak tudi po-

učevati. Njegovi mojstrski opisi češkega življenja, češkega ljudstva z njegovimi dobrimi lastnostmi in tudi napakami morajo zanimati vsakega bravca. V njegovih povestih ni burnih prizorov, dejanje se razvija mirno in naravno. Pravda (slovensko: resnica) je imel pred očmi res zmirom le resnico (prof. Sekanina imenuje Pravdo „prvega češkega realista“). Njegov psevdonim je bil torej zelo dobro izvoljen. V svojih povestih je Pravda opisoval rajši dobro nego zlo, bolj čednost nego greh, in kjer je vendar o grehu pisal, je storil to na tak način, da se bravcu grešnik smili. Pravda je imel tudi poseben zlog, katerega nihče ni znal posnemati; kar se čita v njegovih povestih, to se v življenju godí zmirom in zmirom, in morda je ravno ljubezen do resnice ustvarila Pravdi ta posebni zlog. Pravda pripoveduje vse v sedanjiku. Rajni ni bil pisatelj prvega reda. Nikakor! On ni imel rafiniranega umetniškega okusa; navzlic temu so nekateri njegovi spisi naravnost klasični, kakor: „František Pometlár“, „Bohatá Julie“, „Voják Nováček“, „Matěj Sprosták“, „Štěpánův Vít učí se na kněze“, „Vávra kuřák“ in dr. Za svojega življenja ni našel Pravda pri kritikih mnogo priznanja. Očitale se mu je, da posnema Auerbacha in Stifterja. Res je Pravda zajemal gradivo za svoje povesti le iz vaškega življenja, kakor Auerbach in Stifter, in mogoče, da je spisal nekatere povesti po vzoru obeh pisateljev, toda vendar so opisi češkega vaškega življenja v Pravdovih povestih individualnega značaja, ker je Pravda risal vaško življenje tako, kakor ga je videl in duševno obdelal on sam, ne pa Auerbach in Stifter. Zato bo mogoče iz Pravdovih povesti enkrat napraviti natančno folkloristično sliko iz petdesetih let preteklega stoletja na Češkem. — *Fr. Št.*

Ferdinand František Šamberk. Baš na Sveti dan je umrl v Pragi igravec in pisatelj J. J. Šamberk, ki je spadal k onim češkimi igravcem-buditeljem, kateri so igrali na odru v dobi, ko so stavili podlago za češko glediško življenje s praznimi rokami in s praznim žepom. Šamberk se je porodil 21. aprila 1839 in je nastopal na odru polnih 48 let; prvokrat je igral, ko mu je bilo 15 let. Znani igravec in pisatelj Jožef Jurij Kolár in pozneje K. Šimanovský sta bila njegova učitelja. Svojo srečo je Šamberk poizkušal tudi na raznih nemških odrih, kakor v Berlinu, Inomostu, Kraljevcu in Olomucu. Ko se je odprlo „Narodno gledišče“ v Pragi, je nastopal v njem do leta 1901. Šamberk je bil zelo omikan mož; nastopal je v raznih vlogah, a popularnega in priljubljenega ga je storila burka, travestija, karikatura. Šamberk je bil rojen komik; črpal je iz samega sebe; nobeno njegovo kretanje ni bilo tuja lastnost, viri njegovega humorja so bili neizčrpni. Včasih je stopil na oder, pa še ni izpregovoril niti besedice, in že se je smejalo vse občinstvo v gledišču. Tudi tam, kjer je pretiraval, je bil individualen. Šamberk kot dramatičen pisatelj ni bil še dosti po zaslugi ocenjen. Najbolj znane njegove

burke so: „Palackého třída č. 27“, „Kulatý svět“, „Divadelní vlak“; veseloigre: „Bláznec v prvním poschodí“, „Jedenácte přikázání“ (prevedene v več jazykov), „Břínkalovy trampoty“; slike iz češkega življenja: „Rodinná vojna“, „Josef Kajetán Tyl“, „Karel Havlíček Borovský“.

Stoletnica po smrti Stanislava Vydra. Dne 6. decembra je minilo 100 let, kar je umrl jezuit dr. Stanislav Vydra, sloveči češki matematik, pisatelj in duhovnik-rodoljub, profesor na praški univerzi. Rodil se je dne 13. marca l. 1741. v Kraljevem Gradcu. Izdal je celo vrsto spisov v latinskem, nemškem in češkem jeziku. Najboljše njegovo delo je „Historia matheseos in Bohemia et Moravia“; zanimiva je tudi njegova zbirka duhovnih govorov „Svazek kázání svátečních (l. 1799). Leta 1799. je začel Vydra bolehati in je navsezadnje popolnoma oslepel. V tem času

mija nad razvalinami Jeruzalema“, „Pot na Golgoto“, „Dopoldne Velikega petka v Jeruzalemu“ in triptih „Judež Iškarjot“. — Rodil se je l. 1857. v Kutni Hori, študiral je gimnazijo ter je vstopil v praško akademijo. Njegov učitelj je bil Swerts, katerega stil je Jenewein nadaljeval. Prvo Jeneweinovo delo je bilo „Karol IV. zida stolno cerkev sv. Vida“ (l. 1878). Potem je naslikal karton „Rakoczy“ in „Mrtvo telo Prokopa Golega po bitki pri Lipanih“ (1879). Po teh delih so sledili cikli „Pesen“ (1881), „Krvni davek“ (1883), „Lipani“ (1884) itd. Fel. Jenewein se je moral dolgo boriti za priznanje svoje individualne umetnosti. Šele l. 1893. po uspehu dela „Pot na Golgoto“ so obrnili merodajni krogi pozornost na Jeneweina, ki je bil imenovan za eksternega učitelja pri umetniško-obrtni šoli v Pragi. Popolno priznanje pa je dosegel šele pri ustanovitvi češke tehniko v Brnu. Jenewein je

BATERIJA TEŽKEGA JAPONSKEGA TOPNIŠTVA.

je narekoval svojemu pisarju prvo češko učno matematično knjigo, katero je pozneje izdal premonstrat Jandera. O. Vydra se je odlikoval ne le po svoji učenosti in pobožnosti, ampak tudi po svojem rodoljubju. Kot profesor je opominjal dijake, da naj se ne odtujé svoji narodnosti, ampak naj postanejo buditelji češkega naroda.

Feliks Jenewein. Češki slikar in profesor pri visoki tehnični šoli v Brnu, Fel. Jenewein, je nenadoma dne 2. januarja umrl. Jenewein je bil velik umetnik; njegove alegorije in njegovi biblični in zgodovinski prizori so polni globokega in silnega čuta; mikajo s svojo monumentalnostjo in pretresajo s svojo vznesenostjo, z močjo svoje tragike. Zlasti biblični predmeti so našli v Jeneweinu izvrstnega upodobiteja. V tem pogledu so najiminitnejše njegove slike: „Jere-

bil imenovan za profesorja nove visoke šole ter tako gmotno preskrbljen. Zapustil je nedodelan ciklus alegoričnih slik „Tragedija belogorska“. *Fr Št.*

Nov slovaški list. Znani zaslužni slovaški časnikar g. Karol Salva v Ružomberku je začel izdajati ilustrovan list „Slovenské ľudové Besedy“. List izhaja vsakih 14 dni in prinaša slovaškemu ljudstvu razne spise v pouk in zabavo. V programu pravi urednik: „Ker imamo vedno pred očmi, da bi naš narod brez šol, brez inteligence npravno in gmotno propadel, hočemo seznanjati slovaško ljudstvo s češko knjigo in češko šolo kot nam najbližjo in najbolj pristopno.“ Želimo g. Salvi v tem pogledu veliko uspeha, kakor sploh zatiranemu slovaškemu tisku!